

Seksuelle overgrep

Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn

Redd Barna

Laget for: Redd Barna

Laget av: Ipsos MMI v/ Nicolai Løvvik

Januar 2015

Forord

Redd Barna skal gjennom hele 2015 rette søkelyset mot seksuelle overgrep mot barn i Norge. Vi ønsker å være klare og tydelige om et tema som mange synes er svært vanskelig å sette ord på, og vi har som mål å skape mer åpenhet og at flere nettopp skal tørre å snakke om problemet.

Vi ønsker å skape økt bevissthet og kunnskap om hva seksuelle overgrep mot barn er, hvor ofte det skjer, hvem som er overgriper og hvor skadelig det er. Vi tror at bevissthet og kunnskap vil føre til at flere ønsker å arbeide for å forbygge overgrep. Vi ønsker at de som er opptatt av barn skal kreve at det finnes systemer og handlingsplaner for hvordan forhindre, hvordan avdekke og hvordan reagere dersom man mistenker at et barn er utsatt for seksuelle overgrep.

At seksuelle overgrep mot barn er et tema som er vanskelig for de fleste å snakke om kan ha mange årsaker. Vi har hatt en hypotese om at dette også kunne ha sammenheng med at det er generelt manglende kunnskap om temaet i befolkningen, og at man derfor heller ikke har et språk å bruke for å snakke om og klare å definere hva som er riktig og viktig for å forebygge seksuell overgrep. På denne bakgrunn ønsket vi å kartlegge folks kunnskap og virkelighetsoppfatninger om seksuelle overgrep, for å ha et grunnlag for hvordan kampanjen burde fokuseres.

Resultatet av undersøkelsen som her legges frem viser at det ikke nødvendigvis står så dårlig til med folks kunnskaper som vi først antok. Likevel er det tydelig at det er mediernes fokus som i stor grad preger folks virkelighetsoppfatning. Et viktig tiltak blir derfor å gi mediene incitament til å rapportere om annet enn de mest spektakulære og grove overgrepene, men heller fokusere på det enorme folkehelseproblemet seksuelle overgrep mot barn utgjør.

Med bakgrunn i undersøkelsens resultater forstår vi at vi må ta rollen med å være tøffe og direkte. Vi skal forsøke å la være å pakke de harde og vanskelige fakta inn i bomull. Vi skal prestentere omfangstall og kunnskap om hva seksuelle overgrep faktisk er, hvem det rammer, hvilke konsekvenser det har, både for den enkelte og sosioøkonomisk, hvem som er overgripere og hvorfor. Det skal være tydelige og forståelige budskap som forteller både det vi vet helt sikkert, det vi antar er fakta og hva vi ikke vet noe om.

For å skape en endring for barn, må vi ha med oss mødre og fedre, tanter og onkler, søsken og stesøsken, trenere og lærere, skoleelver, helsesøstre, leger og tannleger. Og alle som bryr seg om barn. Med økt kunnskap og bevissthet og en stor verktøykasse, så kan alle bidra litt. Vi skal spørre og kreve, mase og rope – Sammen skal vi bruke vår stemme for våre barn.

Redd Barna

Innhold

1.	Sammendrag.....	1
2.	Prosjektinformasjon	2
2.1	Bakgrunn	2
2.2	Virkelighetsoppfatningen i den norske befolkningen.....	2
2.3	Seksuelle overgrep.....	3
2.4	Om undersøkelsen	3
3.	Seksuell lavalder.....	4
4.	Grad av alvorlighet for ulike overgrep.....	6
5.	Vurdering av hvor ofte ulike overgrep/handlinger skjer i Norge.....	10
6.	Hvem er overgriperen?.....	14
7.	Hvor skjer overgrepet?.....	17
8.	Hvem er den utsatte?.....	19
9.	Holdninger til seksuelle overgrep mot barn.....	21
10.	Hva hvis et barn blir utsatt for seksuelle overgrep?.....	26
11.	Kjennskap til personer som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn.....	28
12.	Beskrivelse av utvalget.....	29

Figurer:

Figur 1	Seksuell lavalder (N=1005)	4
Figur 2	Seksuell lavalder (N=1005)	5
Figur 3	Kategorisering av overgrep (N=1005).....	7
Figur 4	Hyppighet av ulike handlinger (N=1005).....	11
Figur 5	Hvem utfører handlingen (N=1005)	15
Figur 6	Karakteristikk ved en overgriper (N=1005)	16
Figur 7	Hvor skjer seksuelle overgrep (N=1005).....	17
Figur 8	Karakteristikk ved den utsatte (N=1005).....	19
Figur 9	Holdninger til seksuelle overgrep mot barn (N=1005).....	22
Figur 10	Situasjonen i dag (N=1005).....	25
Figur 11	Hjelp hvis utsatt (N=1005)	26
Figur 12	Hjelp i ettertid (N=1005)	27
Figur 13	Personlig kjennskap (N=1005)	28

1. Sammendrag

Målet med undersøkelsen er å danne et bilde av nordmenns virkelighetsoppfatning når det kommer til seksuelle overgrep mot barn. Resultatene vil kunne brukes som en nullpunktundersøkelse, i tillegg til beslutnings- og faktagrunnlag for arbeidet i 2015.

Følgende temaer er kartlagt:

1. Oppfatning av og holdning til seksuell lavalder
2. Vurdering av alvorlighetsgrad og hyppighet for en rekke situasjoner og hendelser
3. Karakteristika ved den utsatte, overgriper og hvor overgrepet skjer
4. Kartlegging av kunnskap dersom noen blir utsatt for overgrep
5. Personlig kjennskap til seksuelle overgrep mot barn

De aller fleste kjenner til at den seksuelle lavalder i Norge er 16 år. De aller fleste er også enig i at lavalderen er på et passende nivå.

De som personlig kjenner noen som er utsatt for seksuelle overgrep som barn har en mer korrekt virkelighetsoppfatning enn de som ikke kjenner noen. Det samme gjelder blant de som tror seksuelle overgrep mot barn er vanlig i dag.

Generelt viser resultatene at den oppfattede graden av alvorlighet for de nevnte situasjonene/handlingene er fallende når den utsattes alder øker. Resultatene viser og en omvendt sammenheng mellom oppfatninger av grad av alvorlighet og hyppighet. Jo mer alvorlig situasjonen defineres, jo sjeldnere tror folk at det skjer.

Oppfatningen i befolkningen er at seksuelle overgrep vanligvis blir begått av menn. Vi ser videre at personer som er kjent for den utsatte fra før oppfattes som en mer vanlig overgriper, enn personer som ikke er kjent for det utsatte barnet fra før.

Flest tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer på internett, nesten like mange tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer i hjemmet. I speideren, på offentlig sted eller i kor/ korps oppleves som de stedene befolkningen oppfatter som minst vanlige steder og sammenhenger der det skjer seksuelle overgrep mot barn

Virkelighetsoppfatningen i befolkningen per 2014 tilsier at man tror barn og ungdom i alderen 13-18 år er de vanligste utsatte for seksuelle overgrep, og at man tror det er langt mer vanlig at seksuelle overgrep skjer mot jenter enn mot gutter. Allikevel vil vi si frekvensen er høy for begge kjønn. Det er grunn til å tro at det er en manglende erkjennelse eller manglende kunnskap i befolkningen om i hvilken alder barn blir utsatt for seksuelle overgrep, men at det er kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep.

De aller fleste er enig i påstanden «seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om.» Resultatet indikerer at en informasjonskampanje med fokus på åpenhet rundt seksuelle overgrep mot barn vil sannsynligvis ha god forankring i befolkningen.

To av tre tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år skjer i dag. Det er en klar sammenheng mellom de som personlig kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn og de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag.

Melde fra til politiet og barnevernet kommer øverst på listen når vi spør om hva folk ville gjøre dersom de fikk vite at et barn var blitt utsatt for seksuelle overgrep. De samme aktørene kommer øverst når vi spør om hvem man kan henvende seg til for at barnet skal få hjelp.

Omtrent halvparten av Norges befolkning kjenner personlig én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn.

2. Prosjektinformasjon

2.1 Bakgrunn

Redd Barna skal i 2015 gjennomføre en landsomfattende kampanje der fokus er seksuelle overgrep mot barn. En del av faktagrunnlaget for kampanjen er en landsrepresentativ holdningsundersøkelse.

En av hypotesene som danner grunnlag for dette kampanjearbeidet er at det ikke snakkes nok om seksuelle overgrep mot barn, enten det er foreldre seg i mellom, eller direkte til barna. Enten fordi det er ubehagelig, fordi det er mangel på kunnskap, eller at man tar for gitt at egne normer og regler er gjeldende også for andre. Vi kan tenke på det som taus kunnskap, alle tenker at egne holdninger og normer er delt, men uten å snakke om det vet vi ikke. Nye situasjoner som deling av bilder på internett og lignende, gjør at eksplisittgjøring av en del situasjoner og handlinger er svært viktig.

Undersøkelsen skal gi et innblikk i nordmenns holdninger til seksuelle overgrep mot barn, kategorisering av alvorlighet og hyppighet av slike overgrep, hvem er overgriper og utsatt, og hvor overgrepene skjer. Resultatene vil kunne brukes som en nullpunktsundersøkelse, i tillegg til beslutnings- og faktagrunnlag for den omfattende kampanjen i 2015.

2.2 Virkelighetsoppfatningen i den norske befolkningen

Målet med undersøkelsen er å danne et bilde av nordmenns virkelighetsoppfatning når det kommer til seksuelle overgrep mot barn. Alle spørsmålene følger dermed opp om dette målet og beskriver oppfatningen av seksuell lavalder, vurdering av alvorlighetsgrad og hyppighet for en rekke situasjoner og hendelser, i tillegg til hva befolkningen tror er de vanligste karakteristika ved den utsatte og overgriper.

Slik kan vi danne et bilde av virkelighetsoppfatningen i den norske befolkningen når det kommer til seksuelle overgrep mot barn, og identifisere viktige innsatspunkt for å øke bevisstheten og bekjempe problemet.

2.3 Seksuelle overgrep

For spørsmålene kommentert i kapittel 4 og 5 er ikke ordet «overgrep» definert, slik at det er respondentens oppfatning som legger grunnlag for forståelsen.

For spørsmålene presentert i kapittel 6 og utover blir følgende definisjon presentert for respondentene:

«Seksuelt motivert handling eller oppførsel overfor et barn eller en ungdom, som kan oppleves krenkende eller ubehagelig for denne.»

2.4 Om undersøkelsen

Undersøkelsen er gjennomført som en telefonundersøkelse i perioden 26/11-12/12 i 2014. Vi har intervjuet et landsrepresentativt utvalg av den norske befolkningen, bestående av netto 1005 personer. For mer om utvalget, se kapittelet «Beskrivelse av utvalget».

Ved resultatberegning er det foretatt veiing av data. Det vil si at hvert intervju har fått den vekten i totalen det representerer i befolkningen. Dataene er vektet mot kjønn, alder og geografi i henhold til SSBs offisielle befolkningstall.

Så lenge dette er en utvalgsundersøkelse, er resultatene beheftet med usikkerhet. Det hefter visse problemer med å beregne hvor stor denne usikkerheten er, men vi anbefaler å bruke som tommelfingerregel at vi kan regne med feilmarginer på +/- 2-3 prosentpoeng i totalkolonnen, og +/- 4-5% innen undergruppene som er analysert.

Ipsos MMI har stått for gjennomføring og analyse av undersøkelsen. Prosjektansvarlig i Ipsos MMI er Erik Dalen (915 94 470 / erik.dalen@ipsos.com) og prosjektmedarbeider er Nicolai Løvvik (476 43 472 / nicolai.lovvik@ipsos.com). Kontaktperson i Redd Barna er Ane Aamodt (970 89 102 / ane.aamodt@reddbarna.no).

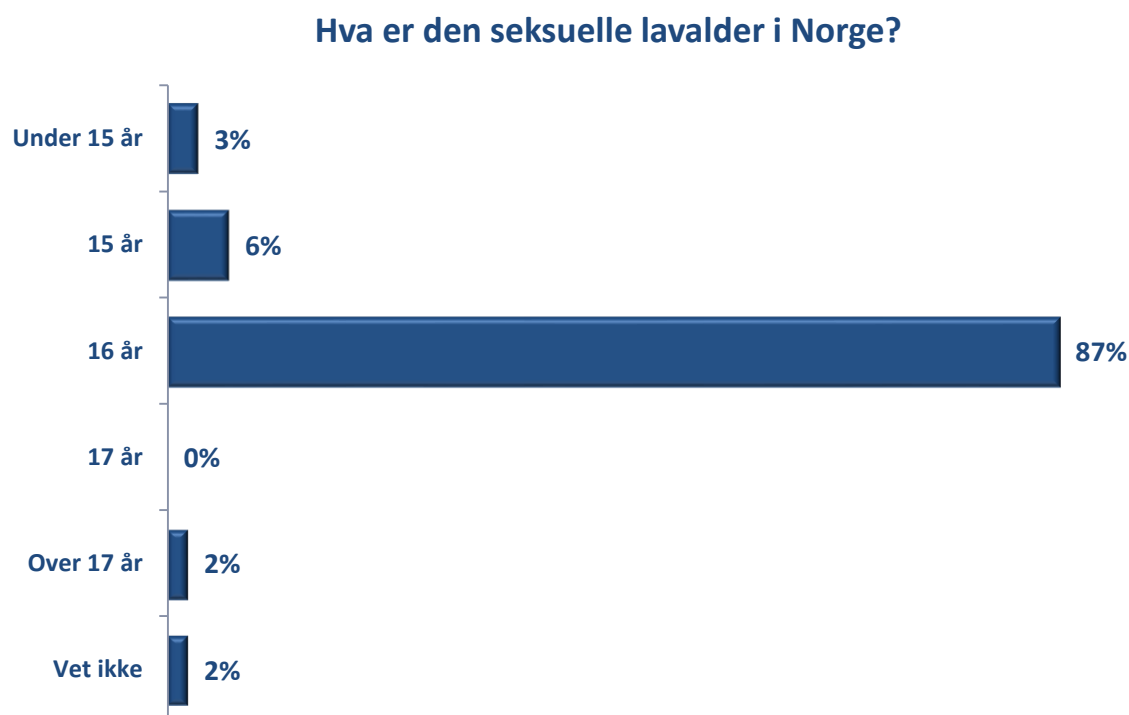
I tabellverket til denne rapporten finnes svarfordelingen på samtlige spørsmål i den rekkefølge spørsmålene er stilt. Hver tabell viser svarfordelingen totalt og etter underutvalg. Over kolonnene i hver tabell vises netto antall intervju som er gjennomført totalt og innen de ulike undergrupper i linjen for "Antall intervju". Tallene i cellene er prosentandeler. Trekantene markerer signifikant forskjell fra gjennomsnittet/totalen. Sort trekant betyr at andelen er signifikant høyere enn totalen, mens hvit trekant betyr at andelen er signifikant lavere enn totalen. Testen har et 95 % signifikansnivå. Til grunn ligger Kji-kvadrattesting som forutsetter enkle, tilfeldige utvalg. 95 % konfidensnivå betyr at forskjellene med 95 % sannsynlighet er innenfor feilmarginene og ikke skyldes tilfeldigheter. Der det er betydelige forskjeller mellom undergrupper er dette kommentert i teksten.

Spørreskjemaet finnes i vedlegg 1. Fullstendig data med nedbrytninger for forskjellige undergrupper finnes i vedlegg 2. Utlisting av åpne svar finnes i vedlegg 3.

3. Seksuell lavalder

Hensikten med undersøkelsen er å danne et bilde av nordmenns holdninger til seksuelle overgrep mot barn. I den forbindelse er definisjonen av barn vesentlig. Det er følgelig viktig å vite hvordan befolkningen forstår seksuell lavalder, først og fremst om folk vet hva den er, i tillegg til om den faktiske alderen oppfattes høy, passe eller for lav. Spørsmålet er stilt uhjulpet, det vil si uten noen form for hukommelseshjelp og svaralternativ.

Figur 1 Seksuell lavalder (N=1005)

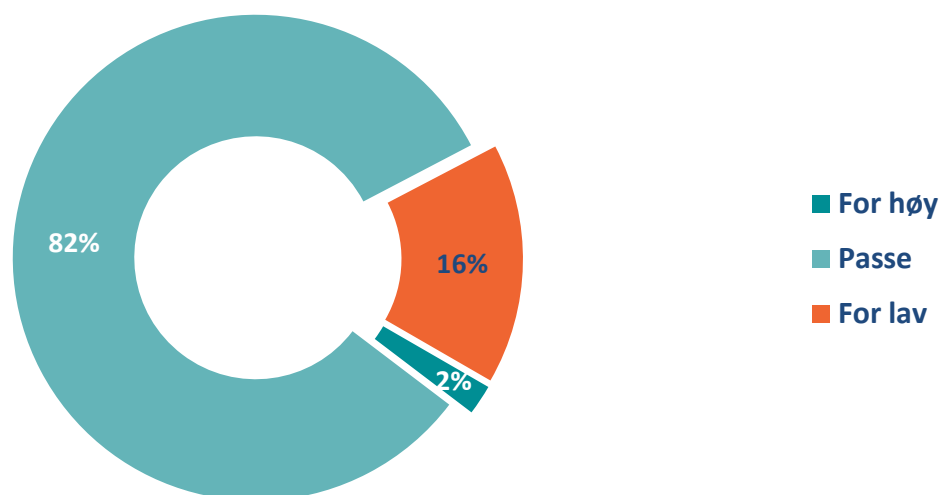

De aller fleste kjenner til at den seksuelle lavalderen i Norge er 16 år. Andelen som svarer riktig er klart høyest blant de under 30 år (96%), og lavest blant de over 60 år (77%). 7% av de over 60 år tror den seksuelle lavalderen er under 15 år, og like mange tror den er 15 år. Aldersgruppen 60 år+ er generelt mer polarisert enn de andre aldersgruppene, det er også flere som tror den er 17 år eller mer. Det er derimot ikke en trend at kjennskapen faller med alder, den er stabil på og over 90% fra 18 til 59 år.

Figur 2 Seksuell lavalder (N=1005)

Den seksuelle lavalder i Norge er 16 år. Mener du denne er for høy, passe eller for lav?

Når det videre opplyses om at den seksuelle lavalder i Norge er 16 år, svarer 82% at de mener det er en passende grense. Flere under 30 år synes den er passe (89%), og færre over 60 år (74%). 4% i alderen 60 år og oppover mener den seksuelle lavalderen i Norge er for høy. Igjen finner vi at denne aldersgruppen er mer polarisert enn de andre, flere i gruppen over 60 år mener samtidig at den er for lav.

Videre i rapporten blir nordmenns virkelighetsoppfatning hva angår seksuelle overgrep mot barn kartlagt. Vi ser på vurdering av alvorlighetsgrad og hyppighet for en rekke situasjoner/hendelser, og viser hvordan den typiske overgriper og den utsatte oppfattes av befolkningen i Norge.

4. Grad av alvorlighet for ulike overgrep

Det første spørsmålet kartlegger hvor alvorlig ulike overgrep/situasjoner vurderes i befolkningen. Vi tok utgangspunkt i en omfangsundersøkelse gjennomført i 1985¹, og gjennom diskusjoner med fagpersonell i Redd Barna, ble det valgt 15 overgrep/situasjoner. Listen er bygget opp med det formål å kartlegge flere forskjellige situasjoner der gjerningen defineres som et seksuelt overgrep, enten det er aktive, fysiske handlinger eller mer passive krenkelser.

Generelt viser resultatene at den oppfattede graden av alvorlighet er fallende når det utsatte barnets alder øker. Videre ser vi at de over 60 år generelt sett oppfatter handlingene mer alvorlig enn andre. Tilsvarende resultat finner vi også blant de som mener seksuell lavalder i Norge er for lav. De mener handlingene er mer alvorlige enn de som synes grensen på 16 år er passende, eller for høy.

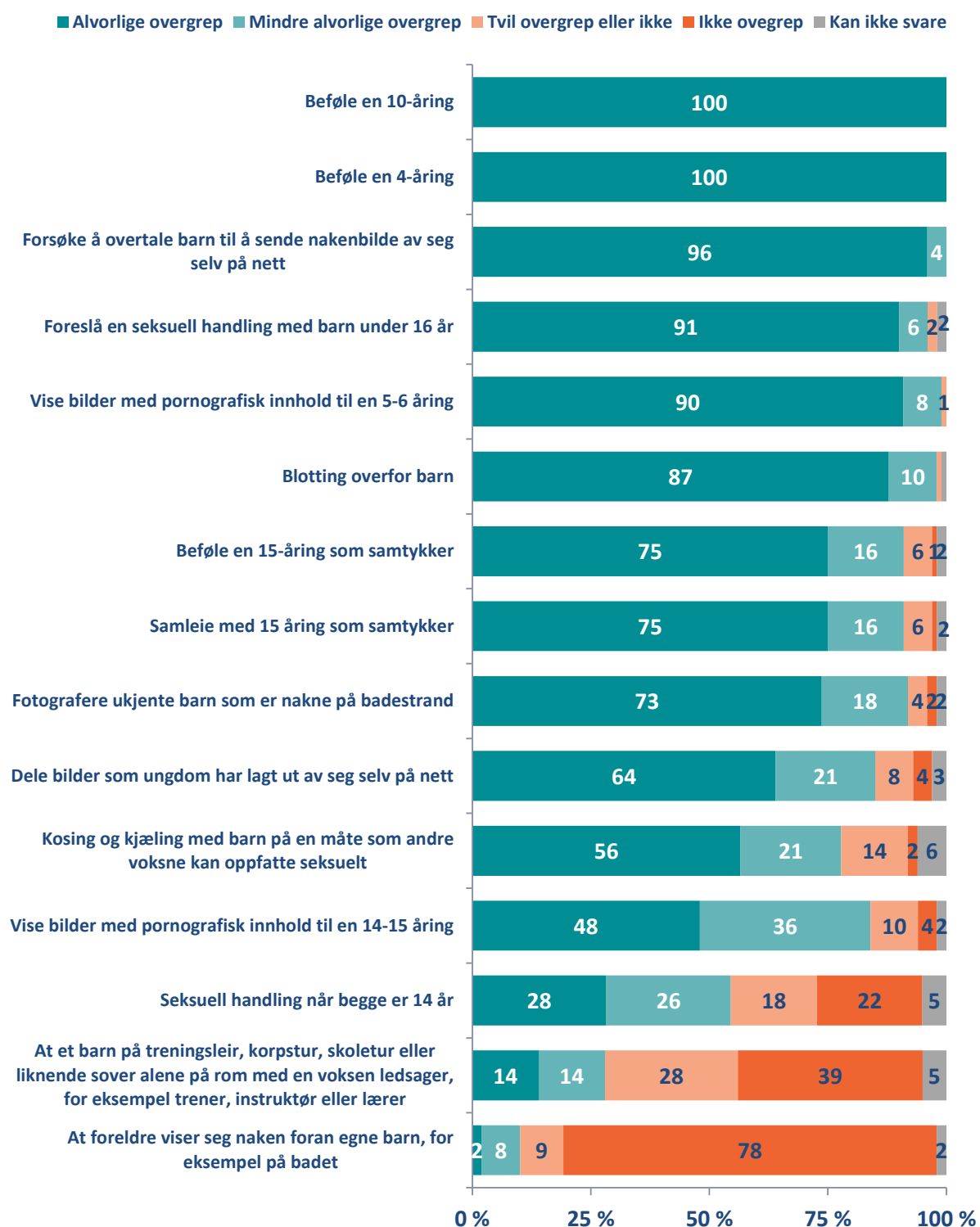
I det følgende kommenteres resultatene fra hvordan befolkningen vurderer grad av alvorlighet for ulike overgrep. Utsagnene kommenteres samlet etter tema.

---

¹ Tvang til seksualitet. En undersøkelse av seksuelle overgrep mot barn (Harriet Holter m.fl, 1986)

Figur 3 Kategorisering av overgrep (N=1005)

Er de alvorlige overgrep, mindre alvorlige overgrep, vil du si at det er tvil om det er overgrep eller ikke, eller mener du det ikke er overgrep?

Vise bilder med pornografisk innhold

To av utsagnene kartlegger alvorlighetsgrad ved å vise bilder med pornografisk innhold til barn/ungdom med ulik alder. Utsagnene illustrerer godt forskjellene med tanke på det utsatte barnets alder. 84% mener at det å vise bilder med pornografisk innhold til 14-15 åring er et *alvorlig* eller *mindre alvorlig overgrep*, mens 98% mener det er et overgrep hvis bildene blir vist til en 5-6 åring.

Grenser for intimitet

I bekjempelsen og bevisstgjøringen av seksuelle overgrep mot barn, er det viktig å være bevisst på begge sidene av grensen mellom det som kan defineres som naturlige handlinger og overgrep. Det er for eksempel ikke ønskelig med noen skremselspropaganda som sier at all nakenhet bør unngås, i denne sammenheng i nære familierelasjoner. To situasjoner/handlinger i spørreskjemaet kartlegger dette forholdet.

At foreldre og barn er nakne i samme rom, for eksempel på badet, er per definisjon ikke et overgrep. Likevel mener 10% av den norske befolkningen det er et overgrep hvis foreldre viser seg naken foran egne barn². Ytterligere 9% er i tvil om det er et overgrep eller ikke.

På den andre siden vil oppmerksomhet rundt tillitsbrudd være minst like viktig for å forstå hvilke grenser som gjelder. 28% mener det er et overgrep om et barn sover alene med voksen ledsager på treningsleir, korpstur, skoletur eller lignende, like mange er i tvil om det er et overgrep eller ikke. Selve hendelsen er i seg selv ikke definert som et overgrep, men det er trolig en situasjon få ønsker at barn skal utsettes for.

Nakenbilder på nett

Det kan være flere grunner til at barn og ungdom deler bilder av seg selv på nett. Uavhengig av om det dreier seg om avslørende bilder, er bildedeling regulert av åndsverkloven §45c, som i hovedsak sier at «fotografi som avbilder en person kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede...³». Slik bildedeling er også regulert av straffeloven og personopplysningsloven⁴. Utfra loven er bildet med andre ord klart; slike handlinger er ulovlige og straffbare samtidig som de krenker den utsatte.

I undersøkelsen er samtlige enige i at forsøk på å overtale et barn til å sende nakenbilde av seg selv på nett er et alvorlig overgrep. Når det gjelder hvorvidt deling av bilder ungdom har lagt ut av seg selv på nett er et overgrep, finner vi derimot at noen usikre eller uenig. 85% opplever handlingen som et overgrep, 8% er i tvil, og 4% mener at dette ikke er et overgrep.

---

² Formuleringen av utsagnet, «å vise seg naken foran egne barn» kan oppfattes som mer negativt ladet enn om de for eksempel skulle vært nakne i samme rom. Dette fordi «å vise» av enkelte kan tolkes som en aktiv handling.

³ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1961-05-12-2/KAPITTEL_6#§45c (13/01-2015, kl. 08:10)

⁴ Lommejuss omkring digitale medier (http://www.hannemyr.com/faq/legal_dm07.shtml#opict, 13/01-2015, kl. 08:11)

Samtykke

Uavhengig av samtykke er seksuelle handlinger med barn og ungdom under 16 år et overgrep, og er altså straffbart med fengsel.⁵ Straffeloven som regulerer seksuell lavalder sier videre at «...straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.»⁶

I befolkningen er det like mange som mener det er et overgrep å beføle en 15-åring som samtykker, som det er å ha samleie med en 15-åring som samtykker. 91% klassifiserer disse handlingene som overgrep. På begge disse spørsmålene er det likevel 6% som er i tvil om dette er et overgrep, mens 1% mener det ikke klassifiserer som overgrep. Her ser vi et klart skille mellom personer under og over 30 år, der de under 30 år vurderer seksuell handling med 15-åringer med samtykke som mindre alvorlig enn de over 30 år.

Spørsmålet om seksuell handling når begge er 14 år splitter befolkningen i større grad. 54% mener det er et overgrep, 18% er i tvil, og 22% mener det ikke er et overgrep. Det må forøvrig forutsettes at spørsmålet er forstått som frivillig seksuell handling mellom to 14-åringer. Som vi har sett er ikke lovteksten helt entydig, hvilket kan føre til misoppfatninger om hvorvidt dette i lovens forstand er et overgrep eller ikke.

Seksuelle handlinger/blotting

Det er nær sagt nulltoleranse i befolkningen for å foreslå en seksuell handling med barn under 16 år - 97% klassifiserer dette som et overgrep. Likevel er det i aldersgruppen 18-29 år i større grad definert som et mindre alvorlig overgrep, eller tvilstilfelle, sammenlignet med de andre aldersgruppene.

Nulltoleranse er det også for blotting overfor barn, og beføling av barn.

Befolkningen er relativt enig også når det gjelder fotografering av ukjente barn som er nakne på badestrand, selv om henholdsvis 4% og 2% er i tvil om eller mener det ikke er et overgrep.

For de mer «aktive» handlingene er befolkningen altså enig i at de er overgrep.

77% mener at kosing og kjæling med barn som andre voksne kan oppfatte seksuelt defineres som et overgrep, 14% er i tvil, og 2% mener det ikke er et overgrep. Siden det opplyses om at andre kan oppfatte handlingen som seksuell, er det noe overraskende at ikke flere regner dette som et overgrep. Her ligger det trolig en individuell vurdering av hva som kan oppfattes seksuelt av andre.

---

⁵ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-12#KAPITTEL_2-12 (14/01-2015, kl. 10:15)

⁶ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-12#KAPITTEL_2-12 (12/01-2015, kl.16:15)

5. Vurdering av hvor ofte ulike overgrep/handlinger skjer i Norge

I omfangsundersøkelsen av vold i nære relasjoner til NKVTS kan vi lese at «...alvorlige seksuelle overgrep mot barn og ungdom, også voldtekt, forekommer oftere enn vi liker å tenke på i vårt samfunn⁷.» Det er dermed viktig i en holdningsundersøkelse å kartlegge befolkningens virkelighetsoppfatning med tanke på hvor ofte slike handlinger skjer i Norge.

Generelt er det en omvendt sammenheng mellom oppfatninger av grad av alvorlighet og hyppighet. Jo mer alvorlig situasjonen er, jo sjeldnere tror folk at det skjer. Det er imidlertid noen unntak fra denne hovedregelen. Det gjelder forsøk på å overtale barn til å sende nakenbilde av seg selv på nett, deling av bilder som ungdom selv har lagt ut på nett, og handlinger der samtykke til seksuelle handlinger er inne i bildet.

Kvinner tror generelt at de forskjellige handlingene skjer oftere enn hva menn tror. Dette kan skyldes at langt flere kvinner enn menn personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn, i tillegg til at kvinner mer enn menn tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag.

Resultatene viser et klart skille mellom de som ikke personlig kjenner til noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn og de som gjør det. De som kjenner flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn tror de nevnte handlingene skjer oftere, enn de som ikke kjenner noen. Det er med andre ord en tett kopling mellom troen på utbredelse og hyppighet.

I aldersgruppen 60 år+ er det en gjennomgående høy andel som svarer *vet ikke*. Mangel på nærhet til situasjonene kan gjøre det vanskelig å anslå hvor ofte seksuelle overgrep mot barn skjer i Norge i dag.

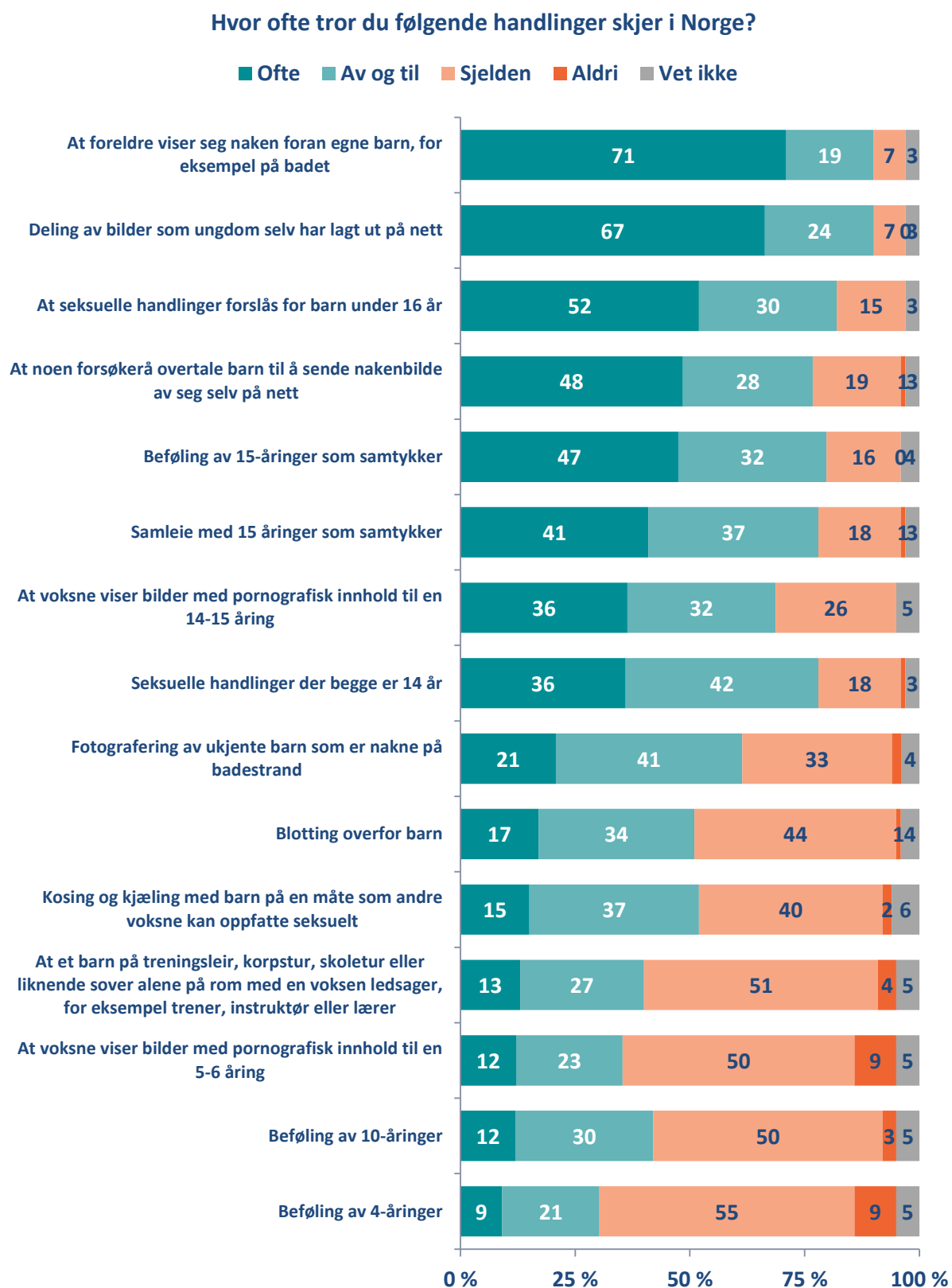
Det er imidlertid få eller ingen forskjeller mellom de som har barn i husstanden og de som ikke har det.

I det følgende kommenteres resultatene når det gjelder hvordan befolkningen oppfatter hyppigheten av ulike overgrep. Utsagnene kommenteres samlet etter tema.

---

⁷ Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, s.114 (NKVTS, Rapport 1/2014)

Figur 4 Hyppighet av ulike handlinger (N=1005)

Vise bilder med pornografisk innhold

Vi finner en sammenheng mellom det utsatte barnets alder og hvor hyppig handlingen antas å skje. Totalt er det 68% som tror voksne *ofte* eller *av og til* viser bilder med pornografisk innhold til 14-15 åringer, til sammenligning er den tilsvarende andelen for visning av bilder med pornografisk innhold til 5-6 åringer 35%.

Grenser for intimitet

Det norske befolkningen mener det er relativt vanlig at foreldre viser seg nakne foran egne barn, 90% tror det skjer *ofte* eller *av og til*. De under 60 år tror hyppigheten er høyere enn de over 60 år.

Det er videre en klar sammenheng mellom barn i husstanden og antagelse om hvor *ofte* foreldre viser seg naken foran egne barn. De som har barn boende i husstanden tror det skjer langt oftere enn de som ikke har barn i husstanden. Det gjelder særlig dersom barnet er 12 år eller yngre.

Hele 40% tror det *ofte* eller *av og til* hender at barn på treningsleir, korps-/skoletur eller lignende sover alene på rom med voksen ledsager. Ytterligere 51% tror det skjer *sjelden*. Igjen må det understrekes at dette ikke er ensbetydende med overgrep, men at handlingen kan oppfattes som mistenkelig og upassende.

Nakenbilder på nett

Når nye situasjoner og handlinger oppstår som følge av en samfunnsutvikling, slik som den «digitale revolusjonen» vi står overfor, blir det behov for aktiv opplysning og ny normsetting. Det er tydelig at det er delte meninger om hva som er greit og ikke greit når det gjelder digitale medier og deling av bilder på nett.

Selv om befolkningen er enig i at forsøk på å overtale barn til å sende nakenbilde av seg selv er et alvorlig overgrep, tror 48% det skjer *ofte*, og ytterligere 28% tror det skjer *av og til*. De under 30 år tror det skjer oftere enn hva de over 30 år tror.

91% tror det *ofte* eller *av og til* skjer at bilder ungdom selv har lagt ut på nett blir delt.

Samtykke

Totalt 79% tror beføling av 15-åringer som samtykker forekommer *ofte* eller *av og til*. Vi ser et skille mellom de over og de under 60 år, der de over 60 år ikke tror det skjer så *ofte* som de under tror.

Når det gjelder samleie med 15-åringer som samtykker tror 78% det skjer *ofte* eller *av og til*. Her er det et skille mellom de over og de under 40 år. De under 40 år tror slike handlinger skjer oftere enn de som er over 40 år.

78% tror det *ofte* eller *av og til* skjer seksuelle handlinger der begge er 14 år.

Seksuelle handlinger/blotting

Selv med en nær nulltoleranse i befolkningen, tror fortsatt 52% at det *ofte* blir foreslått seksuelle handlinger for barn under 16 år. Andelen som tror dette skjer *ofte* eller *av og til* faller med økende alder, fra 92% i aldersgruppen 18-29 år til 75% i aldersgruppen 60 år+.

Blotting overfor barn er relativt sett en av de handlingene folk tror skjer mest *sjelden*. Omtrent halvparten av befolkningen tror likevel det skjer *ofte* eller *av og til*.

21% tror det skjer *ofte* at ukjente, nakne barn på badestranden blir fotografert.

51% mener også at kosing eller kjæling med barn på en måte som andre voksne kan oppfattes seksuell skjer *ofte* eller *av og til*.

6. Hvem er overgriperen?

En viktig del av arbeidet for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn er å finne ut om folks oppfatning av hvem som er en typisk overgriper samsvarer med virkeligheten. Kunnskap om dette er viktig for å kunne bekrefte eller avkrefte myter, for eksempel at det kun er den stereotypiske «mannen i hvit varebil» som er overgriper.

Omfangsundersøkelsen til NKVTS beskriver det slik: «I all hovedsak begås overgrepene i barndommen av menn. De fleste utøverne var menn som kvinnen kjente. Relasjon til overgriper utgjorde [...] et svært sammensatt bilde. Foreldre/steforeldre var en viktig gruppe, men langt fra størst. Voksne naboer og andre bekjente voksne, annen familie og slekt, samt venner/kjæreste/andre kjente ungdommer var de største gruppene av overgripere⁸.»

Da vi stilte dette og de påfølgende spørsmålene til respondentene, leste vi først opp en definisjon av hva som menes med et «seksuelt overgrep»: «Med seksuelle overgrep mener vi seksuelt motivert handling eller oppførsel overfor et barn eller en ungdom, som kan oppleves krenkende eller ubehagelig for denne.» En hendelse trenger dermed ikke være en fysisk handling for å defineres som seksuelt overgrep.

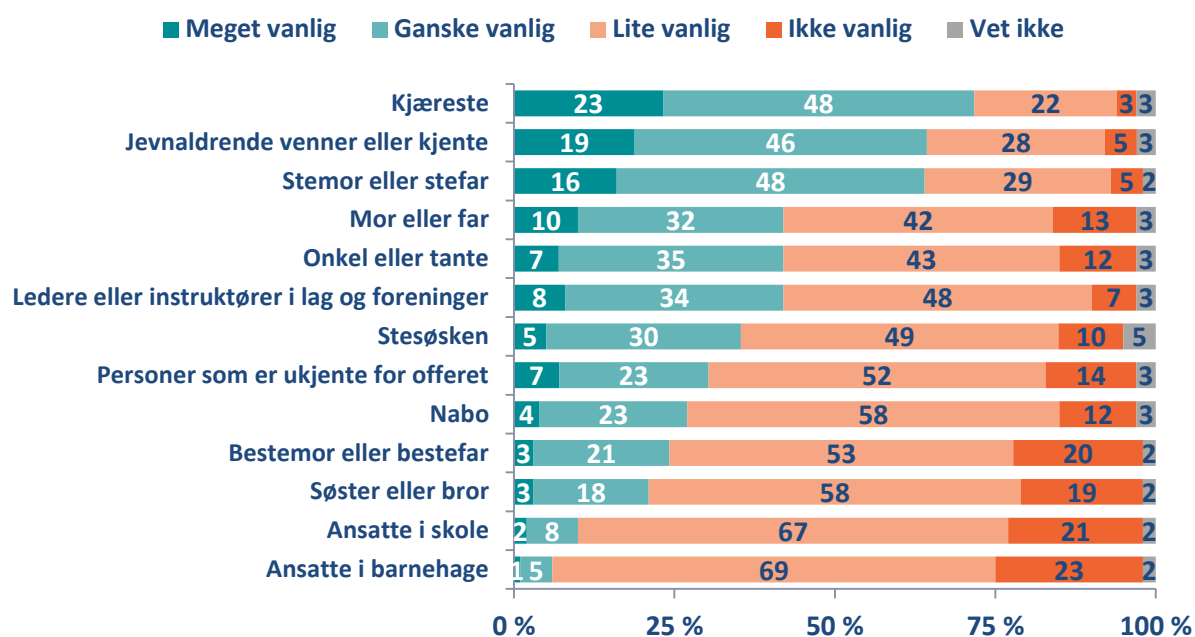
Oppfatningen i befolkningen er at seksuelle overgrep vanligvis blir begått av menn. Vi ser videre at personer som er kjent for den utsatte fra før oppfattes som en mer vanlig overgriper, enn personer som ikke er kjent for den utsatte fra før.

---

⁸ Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, s.113 (NKVTS, Rapport 1/2014)

Figur 5 Hvem utfører handlingen (N=1005)

Når seksuelle overgrep mot barn skjer i Norge, hvor vanlig tror du det er at følgende personer har utført handlingen?

Som diskutert i kapittel 5, tyder resultatene på at kvinner har mer personlig kjennskap til problemet enn menn. Når det gjelder hvem som er overgriper, tror kvinner i større grad enn menn det er vanlig at de nevnte personene har begått overgrep. Vi finner også en tendens til at aldersgruppen 60 år og over tror det er mindre vanlig at noen av de nevnte har begått seksuelle overgrep, enn hva resten av utvalget tror. De som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag, samt de som personlig kjenner flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn svarer hyppigere enn andre *meget* eller *ganske vanlig*. Det gjelder alle beskrivelsene av overgriper.

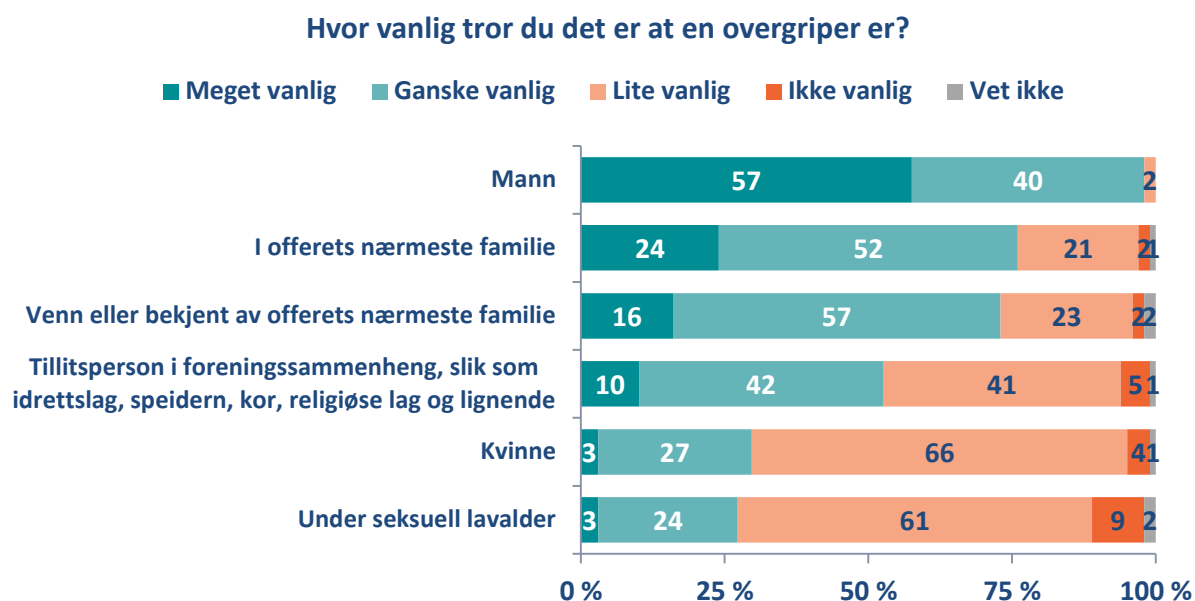
Oppfatningen i befolkningen er at seksuelle overgrep vanligvis blir begått av barnas nærmeste. Når vi ser på rangeringen er de fem første enten tillitspersoner eller i familie med det utsatte barnet.

I befolkningen er det også en oppfatning om at det er vanligere at steforeldre begår overgrep enn biologiske foreldre, og vanligere at stesøsken er overgriper enn biologisk søster eller bror.

Det er relativt få som tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn i Norge blir begått av ansatte i enten skole eller barnehage, henholdsvis 10% og 6% mener det er vanlig. Når det gjelder ansatte på skole er det særlig aldersgruppen 18-29 år som drar opp snittet, 20% tror det er *meget* eller *ganske vanlig* at disse personene kan ha utført handlingen. Det er et interessant funn, ettersom denne aldersgruppen er nærmest skolealder selv.

30% tror det er *meget* eller *ganske vanlig* at personer som er ukjente for det utsatte barnet har utført handlingen når seksuelle overgrep mot barn skjer i Norge. Her finner vi en svært høy andel blant de under 30 år (47%).

Figur 6 Karakteristikk ved en overgriper (N=1005)

Virkelighetsoppfatningen til befolkningen i Norge er ikke så langt fra den virkeligheten vi kjenner fra forskningen på dette området. Det er en bred erkjennelse om at en overgriper som oftest er i den nærmeste familien, snarere enn ukjent for den utsatte. Vi kan i tillegg lese fra figur 6 at de aller fleste tror en overgriper er mann. Hele 97% tror det er vanlig at overgriper er mann, mens 30% tror det er vanlig at overgriper er kvinne. Denne oppfatningen samsvarer med virkeligheten slik den er presentert i NKVTS' omfangsundersøkelse, 95% - 97% av seksuelle overgrep mot barn blir begått av menn⁹.

Kvinnene tror i større grad enn menn at det er vanlig at en overgriper er mann, men kvinnene svarer også hyppigere at en overgriper er kvinne. Flere kvinner enn menn svarer altså enten *meget* eller *ganske vanlig*, dette gjelder alle kategorier unntatt «under seksuell lavalder», der andelen er like.

Videre oppfatter de fleste det slik at overgriperen er kjent for det utsatte barnet, enten i nærmeste familie, eller venn/ bekjent av denne. Henholdsvis 76% og 73% tror det er vanlig at det er i disse kretsene overgriperen befinner seg. For begge disse egenskapene er det et skille mellom de over og de under 60 år. Der de under 60 år mener det er mer vanlig at en overgriper er i nærmeste familie, eller venn/bekjent av denne, enn de over 60 år.

Blant de med barn i husstanden er det også en oppfatning at nær relasjon mellom overgriper og den utsatte er vanlig. Vi ser videre at de som personlig kjenner flere som er utsatt for seksuelle overgrep som barn, tror det er vanligere at overgriperen er i den utsattes nærmeste familie, eller venn/bekjent av denne, enn de som ikke kjenner noen.

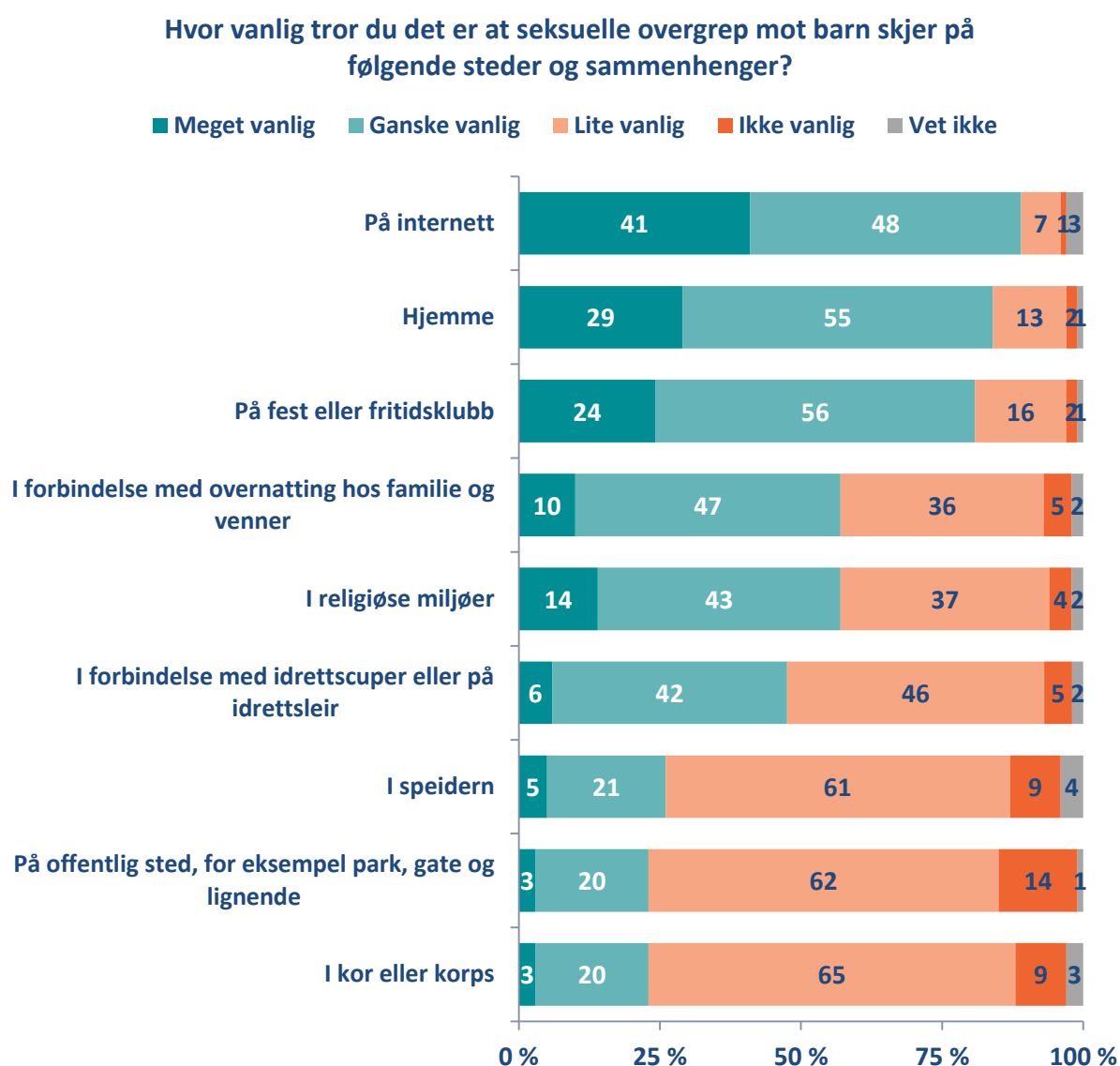
⁹ Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, s.113 (NKVTS, Rapport 1/2014)

7. Hvor skjer overgrepet?

Det er stilt spørsmål om «hvor vanlig tror du det er at seksuelle overgrep mot barn skjer på følgende steder og sammenhenger?». Igjen ble respondenten opplyst om definisjonen av seksuelt overgrep.

Generelt finner vi også her at de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag, hyppigere enn andre svarer *meget* eller *ganske vanlig* på spørsmålet om hvor vanlig de tror det er at seksuelle overgrep mot barn skjer på følgende steder og sammenhenger.

Figur 7 Hvor skjer seksuelle overgrep (N=1005)

Flest tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer på internett. Som vi har sett er det mange som oppfatter handlinger på internett som overgrep, og mange tror også det skjer relativt hyppig. Dermed er det naturlig at mange også tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer på internett. Ser vi på svarfordelingen tror kvinner det er mer vanlig enn menn, det er også en vesentlig overvekt blant de under 40 år som mener det er vanlig at seksuelle overgrep skjer på internett.

84% tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer i hjemmet, og også her er det flere kvinner enn menn som tror det er vanlig. De over 60 år tror det er mindre vanlig at seksuelle overgrep skjer i hjemmet, enn de under 60 år. Videre viser resultatene at befolkningen med universitetsutdannelse tror det er vanligere enn de som har fullført grunnskole/VGS, og også at flere med barn i husstanden svarer at hjemmet kan være et vanlig sted for seksuelle overgrep mot barn. Dette gjelder også de som personlig kjenner flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep.

Mange tror også det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn skjer på fest eller på fritidsklubb. Det er særlig kvinner og de under 40 år som tror dette.

Blant de som mener det er vanlig at seksuelle overgrep skjer i forbindelse med overnatting hos familie og venner, svarer kvinner og aldersgruppen 30-60 år hyppigere. I tillegg viser resultatene at de som har hjemmeboende barn mener det er vanlig, det gjelder særlig i de husstandene hvor barnet er 7 år eller yngre. Det eksisterer en klar, positiv korrelasjon mellom andelen som mener et sted/en sammenheng er vanlig og de som personlig kjenner flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn.

57% mener det er vanlig at seksuelle overgrep skjer i religiøse miljøer, og 48% i forbindelse med idrettscuper eller på idrettsleir. Det er ingen undergrupper som skiller seg ut på disse spørsmålene.

I speideren, på offentlig sted eller i kor/ korps oppleves som de stedene befolkningen oppfatter som minst vanlige steder og sammenhenger der det skjer seksuelle overgrep mot barn. Der de over 60 år relativt sjelden mener det er vanlig at slike overgrep skjer i speidern eller i kor/korps, er situasjonen omvendt når det gjelder offentlige steder. Sammen med de under 30 år utgjør de en større andel som mener offentlig sted er et vanlig sted for seksuelle overgrep mot barn.

8. Hvem er den utsatte?

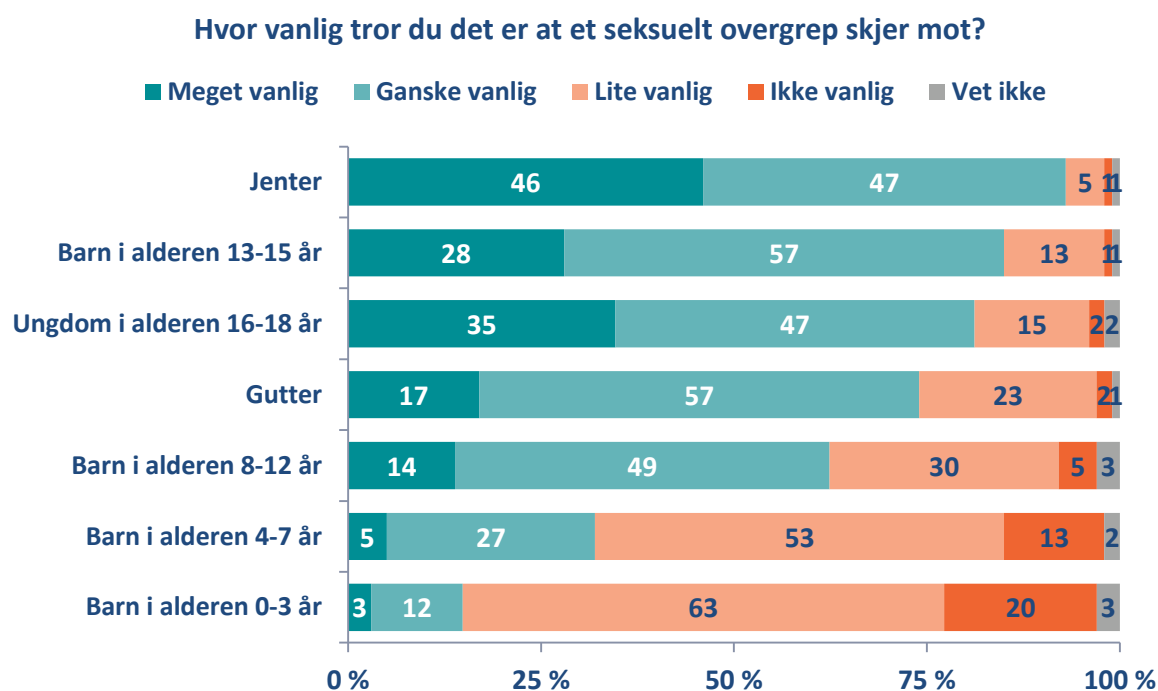
Undersøkelsen har hittil kartlagt hvordan befolkningen oppfatter grad av alvorlighet og hvor hyppig ulike seksuelle overgrep forekommer. I tillegg er virkelighetsoppfatningen utfordret ved at ulike egenskaper ved – og relasjoner mellom – utsatt og overgriper er testet, samt hvilke steder og sammenhenger som oppfattes som mest vanlige for seksuelle overgrep.

Like viktig som å kartlegge befolkningens oppfatning av hvem som er overgriper, er det å danne et bilde av hvem som oppfattes som den utsatte. I NKVTS-rapport 1/2014 kan vi lese at: «resultatene tyder på at man bør ha fokus på yngre aldersgrupper enn det som tidligere har vært antydning¹⁰.» I samme rapport finner vi at 21% kvinner og 8% menn bekrefter minst en form for seksuelt overgrep før fylte 18 år¹¹.

Kvinnene svarer hyppigere enn andre *meget* eller *ganske vanlig* for alle de nevnte kategoriene i spørsmålet. På den andre siden ser vi at flere over 60 år svarer *lite* eller *ikke vanlig*.

Flere som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn enn de som ikke kjenner noen, svarer *meget* eller *ganske vanlig*. Samme tendens finner vi blant de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom er vanlig i dag, sammenlignet med de som ikke tror det er særlig vanlig. Dette gjelder for alle kjennetegn ved den utsatte.

Figur 8 Karakteristikk ved den utsatte (N=1005)

¹⁰ Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, s.114 (NKVTS, Rapport 1/2014)

¹¹ Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, s.114 (NKVTS, Rapport 1/2014)

Virkelighetsoppfatningen i befolkningen per 2014 tilsier at man tror barn og ungdom i alderen 13-18 år er de som vanligst blir utsatt for seksuelle overgrep, og at man tror det er langt mer vanlig at seksuelle overgrep skjer mot jenter (93%) enn mot gutter (74%). Allikevel vil vi si frekvensen er høy for begge kjønn. Vi ser av figur 8 at andelen som tror det er vanlig at barn blir utsatt for seksuelle overgrep stiger vesentlig med barnets alder. Det er dermed grunn til å tro at det er en manglende erkjennelse eller manglende kunnskap i befolkningen om hyppigheten av seksuelle overgrep mot de yngste barna, men at det er kjent at flere jenter enn gutter blir utsatt for slike overgrep.

9. Holdninger til seksuelle overgrep mot barn

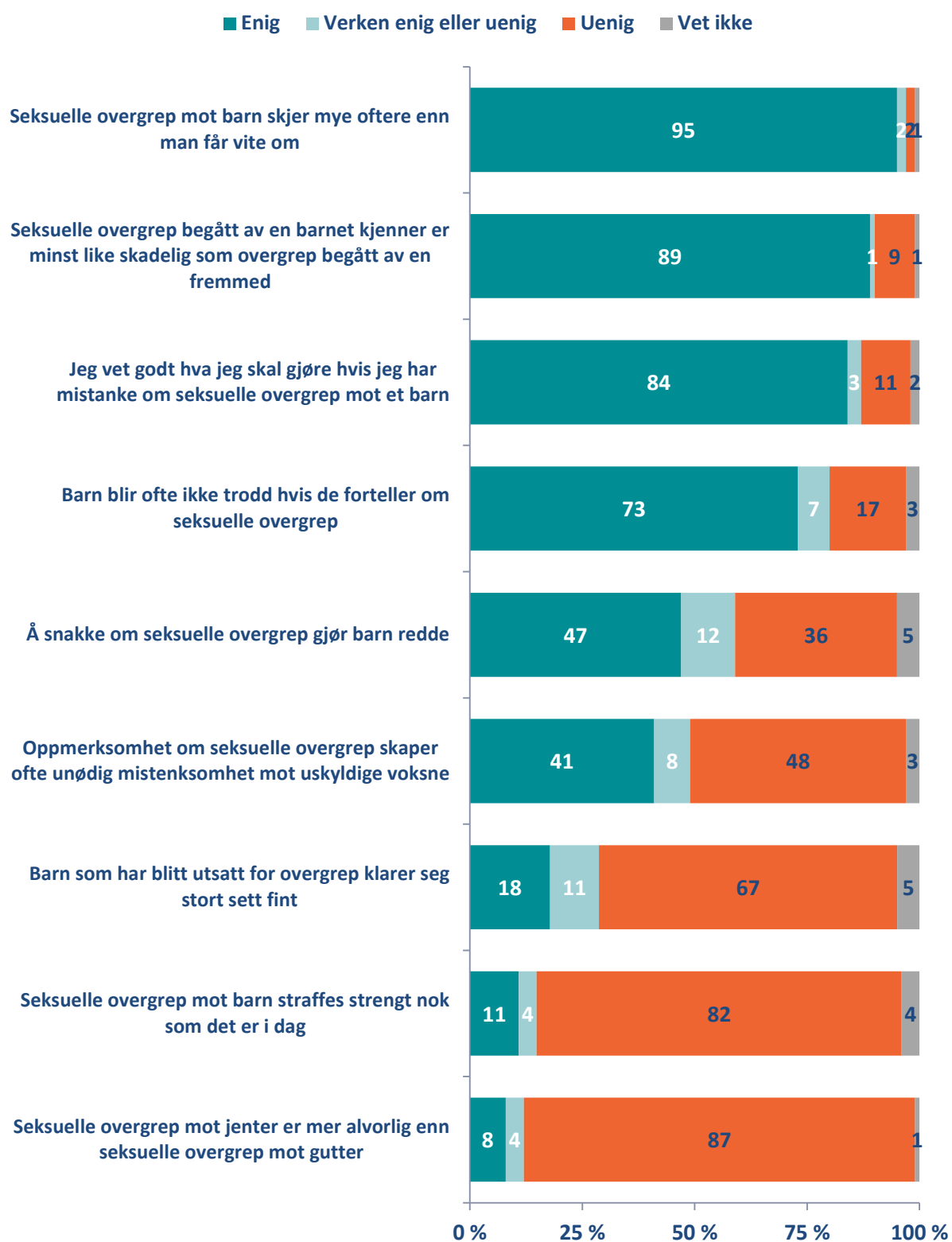
I forarbeidet til denne undersøkelsen ble det drøftet ulike hypoteser om hvordan en rekke tiltak, påstander og begreper på dette feltet blir oppfattet av befolkningen. Blant hypotesene som ble diskutert i forkant av undersøkelsen var: «Hva skal til for mer åpenhet?», «Hvorfor var det ingen som gjorde noe?» og «Det skjer langt oftere enn folk er klar over». Vi ønsket å teste befolkningens syn på disse spørsmålene og formulerte derfor en del påstander som vi ba respondentene uttrykke hvor enige eller uenige de var i henhold til en 5-skala, fra helt enig til helt uenig.

Før vi ser på resultatene, vil vi rette oppmerksomheten mot et problem som reises ved bruk av denne spørremetoden. Det viser seg nemlig at folk har en tendens til å si seg mer enig enn de er, spesielt når det dreier seg om påstander om forhold de ikke har spesielt sterke meninger om. Denne "enig-effekten" kan vi imidlertid dempe virkningene av ved å formulere påstandene slik at man må si seg *uenig* for å gi uttrykk for den oppfatningen vi er ute etter å kvantifisere. På den måten vil vi med stor sikkerhet kunne fastslå hvor utbredt slike holdninger virkelig er, uten å ta hensyn til utslag som skyldes måleteknikken. Vi skal selvsagt ikke se bort fra enig-andelene, men bare huske på at de gjennomgående kan være litt for høye.

Selv om utsagnene er presentert i samme graf, må de tolkes som enkeltstående spørsmål. I det følgende er holdningene kommentert i den rekkefølgen de er presentert i figur 9.

Figur 9 Holdninger til seksuelle overgrep mot barn (N=1005)

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om seksuelle overgrep mot barn?

De aller fleste er enig i påstanden «seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om.» Resultatet indikerer at en informasjonskampanje med fokus på åpenhet rundt seksuelle overgrep mot barn sannsynligvis vil ha god forankring i befolkningen.

89% er enig i at seksuelle overgrep begått av en barnet kjenner er minst like skadelig som overgrep begått av en fremmed. Det er likevel 9% som oppgir at de er uenige i påstanden, og følgelig mener at seksuelle overgrep begått av en barnet kjenner er mindre skadelig, enn om det skulle vært en fremmed som utfører overgrepet. Det er ingenting som tilsier at barn blir mindre skadelidende om overgriper er kjent fra før, en slik holdning virker dermed vesentlig å adressere i kampanjearbeidet.

Dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn, mener 84% av befolkningen at de vet hva de skal gjøre. I aldersgruppen 18-40 år finner vi færre som mener de vet hva de skal gjøre, enn blant de som er 40 år og eldre. Resultatene viser også at kunnskapen i Oslo er lavere enn i resten av landet. Totalt er det 11% som ikke føler de har tilstrekkelig med kunnskap om hva de skal gjøre dersom de har mistanke om seksuelle overgrep mot barn.

Et av problemene når det gjelder å avdekke seksuelle overgrep mot barn, kan være at barna ikke blir trodd hvis de forteller om seksuelle overgrep. 73% er enig i påstanden, og det er særlig kvinner som mener dette. Resultatene viser også et relativt klart aldersskille, der de under 60 år er mindre enig i utsagnet enn de over 60 år. De som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom er vanlig i dag, er mer enig i utsagnet enn de som ikke tror det er vanlig i dag.

Det er en etablert oppfatning at seksuelle overgrep mot barn skjer mye oftere enn man får vite om, og det er mange som mener at barn ikke blir trodd hvis de forteller om seksuelle overgrep. Med bakgrunn i dette er det behov for tolkning når vi ser på de neste utsagnene.

47% er enig i påstanden «Å snakke om seksuelle overgrep gjør barn redde», Det er særlig menn, samt de under 30 år og over 60 år som mener prat som seksuelle overgrep gjør barn redde. De som har hjemmeboende barn, og særlig om barna er i alderen 8-18 år, er mer uenig i påstanden. Vi ser videre at de som personlig kjenner flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn, også er mer uenig og følgelig i mindre grad mener at barn blir redde om man snakker om seksuelle overgrep med dem.

Når det gjelder utsagnet «Oppmerksomhet om seksuelle overgrep skaper ofte unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne», er befolkningen splittet. 41% er enig i påstanden, og 48% er uenig. Der særlig menn og de over 60 år svarer at slik oppmerksomhet skaper unødig mistenksomhet, er de med barn i husstanden oftere uenig. Det er også en trend at de som mener seksuelle overgrep mot barn og ungdom er *lite vanlig* eller *svært uvanlig* i dag i større grad enn de andre mener at oppmerksomhet om seksuelle overgrep ofte skaper unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne. Vi finner også et skille mellom de som personlig kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn, og de som ikke kjenner noen. De med personlig kjennskap er mindre enig i utsagnet enn de uten personlig kjennskap.

Med bakgrunn i dette kan det være viktig å øke kunnskapen, slik at foreldre, omsorgs- og tillitspersoner forstår hvordan de best kan hjelpe barn som forteller om seksuelle overgrep.

Økt forståelse for hvor stort problemet er, vil også kunne bidra til å endre oppfatningen om at oppmerksomhet om seksuelle overgrep ofte skaper unødig mistenksomhet mot uskyldige voksne.

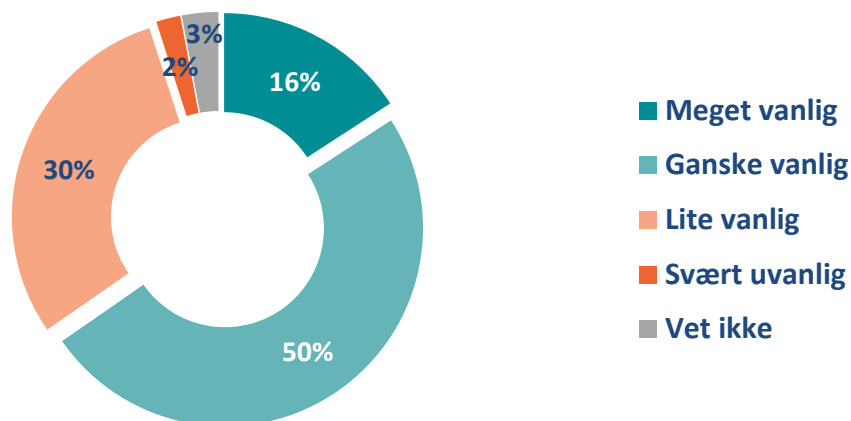
Så mange som 18% i befolkningen er enig i utsagnet «Barn som har blitt utsatt for overgrep klarer seg stort sett fint». En slik holdning kan bidra til å bagatellisere seksuelle overgrep mot barn, og langt i fra en ønskelig oppfatning. De som er enige i dette utsagnet kan omfatte både de som mener oppfølgingen fra helsevesen etter overgrep fungerer så bra at de utsatte stort sett klarer seg fint i etterkant, og de som mener overgrepet/hendelsene i seg selv ikke er særlig skadelig. Det er sannsynlig at forståelsen av utsagnet ligger et sted nærmest det første alternativet, men det er likevel viktig å ta tolkningsrommet i betraktning.

82% mener seksuelle overgrep mot barn burde straffes strengere enn slik det er i dag. Særlig de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom er vanlig i dag, og de som personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn synes det bør strammes til mer i fremtiden. På den andre siden finner vi 11% som synes straffene er strenge nok som de er i dag, det er særlig menn, og de over 60 år som hyppigst mener dette. Ettersom det ikke er opplyst om hva som er faktiske straffer for seksuelle overgrep mot barn, er holdningene basert på den gjeldende oppfatningen i samfunnet.

For påstanden «Seksuelle overgrep mot jenter er mer alvorlig enn seksuelle overgrep mot gutter», svarer 8% at de er enig. Denne holdningen er særlig gjeldende blant de over 60 år, samt blant de som ikke personlig kjenner noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Det er ingenting som tilsier at det utsatte barnets kjønn vil påvirke alvorligheten i seksuelle overgrep, og selv om omfangsundersøkelser indikerer at jenter generelt sett er mer utsatt enn gutter, betyr ikke det at overgrep mot gutter er noe mindre alvorlig.

Figur 10 Situasjonen i dag (N=1005)

Hvor vanlig tror du at seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er i dag?

65% tror det er vanlig at seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år skjer i dag. Kvinner er svarer hyppigere enn andre i denne kategorien, 72% tror det er *meget* eller *ganske vanlig*, sammenlignet med 59% menn.

Blant 18-29 åringer er det 71% som tror det er vanlig med seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år i dag, det er den høyeste andelen når vi sammenligner aldersgruppene.

Det er i tillegg en klar sammenheng mellom de som personlig kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn og de som tror seksuelle overgrep mot barn og ungdom under 18 år er vanlig i dag.

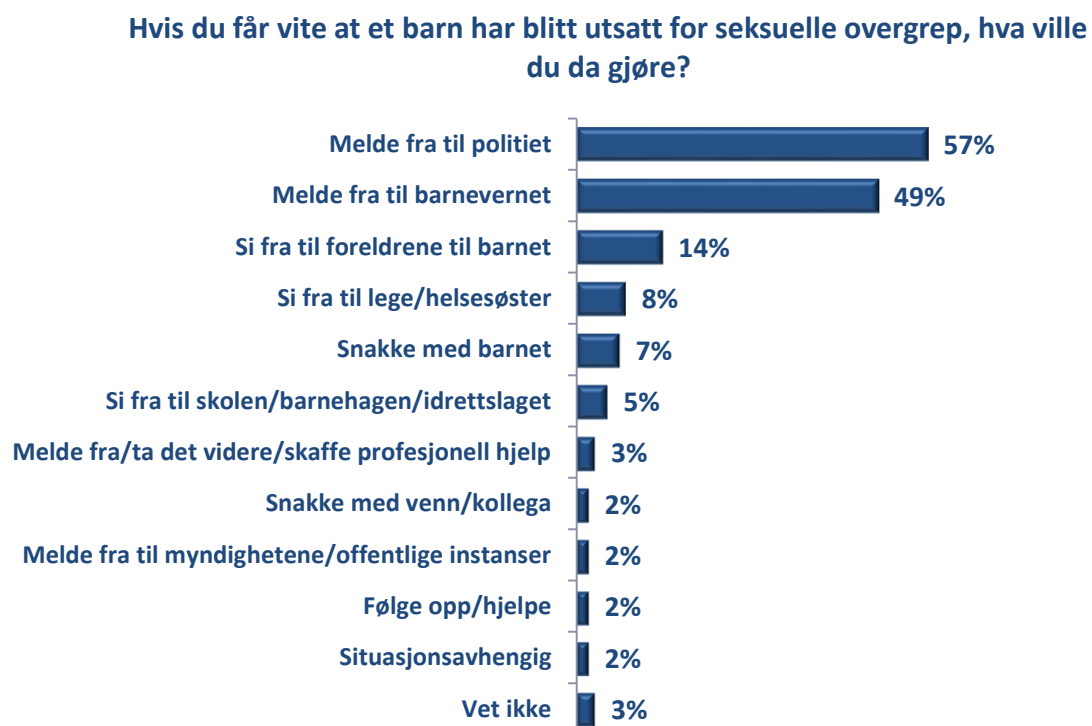
10. Hva hvis et barn blir utsatt for seksuelle overgrep?

Et viktig aspekt ved Redd Barnas kampanje, og arbeidet mot seksuelle overgrep generelt, er å drive opplysningsarbeid slik at alle vet hva de skal gjøre og hvem de kan kontakte dersom et barn er utsatt for seksuelle overgrep. De spurte ble bedt om å nevne de navnene de kom på i farten, uten noen form for hukommelseshjelp (uhjulpet kjennskap).

57% ville meldt fra til politiet, og 49% ville sagt fra til barnevernet. Disse aktørene vil kunne agere med én gang, og det virker således korrekt at flest ville tatt kontakt med en av disse dersom et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep. Det er særlig menn, og de som har barn i alderen 8-18 år i husstanden, som ville tatt kontakt med politiet. Barnevernet er et mer naturlig kontaktpunkt for kvinner, samt de som har hjemmeboende barn under 3 år.

Resultatene viser videre at lokale ressurser som helsesøster, skole/barnehage og idrettslag ikke umiddelbart oppfattes som aktuelle dersom et barn er blitt utsatt for seksuelle overgrep, men kanskje vil være mer aktuelle i en forebyggende rolle.

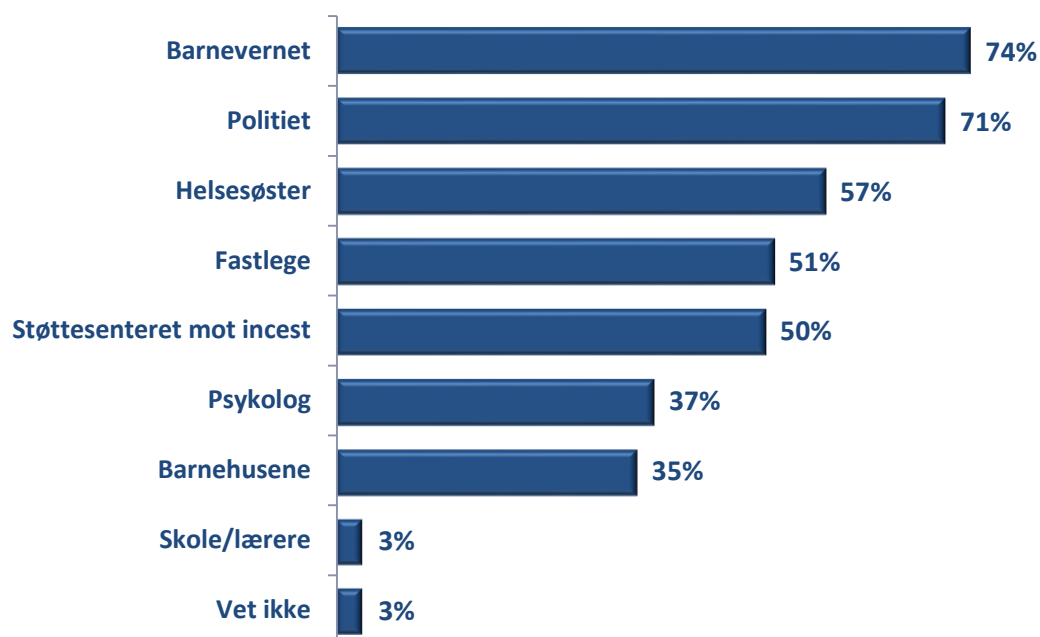
Figur 11 Hjelp hvis utsatt¹² (N=1005)

¹² Kategorier lavere enn 2 prosent er ikke vist

Figur 12 Hjelp i ettertid¹³ (N=1005)

Hvor kan man henvende seg for å få hjelp til et barn som har blitt utsatt for overgrep?

Selv om det er svært viktig å sørge for at overgriperen blir tatt og får korrekt straff, er det barnet som er utsatt, og barnet som trenger støtte og bistand i etterkant. I dette spørsmålet er svaralternativene lest opp for respondenten (hjulpst kjennskap).

Igjen er det barnevernet og politiet som flest nevner som stedet å henvende seg for å få hjelp til et barn som er blitt utsatt for overgrep. Som vi ser følger helsesøster og fastlege, samt støttesenteret mot incest relativt tett på, men det er nær sagt ingen som ville tatt kontakt med skole og barnets lærere for å få hjelp. Om dette skyldes at det ikke forventes at lærere og skole skal ha kunnskap knyttet til dette, eller om det er slik at de ikke har nok kunnskap for å kunne hjelpe, gir undersøkelsen ikke svar på.

Barnehusene er også en viktig ressurs i slike saker, med barnefaglig spisskompetanse i situasjoner der barnet kan ha vært utsatt for eller vitne til vold eller seksuelle overgrep. Resultatene kan tyde på at kjennskapet til denne ressursen er relativt lav i befolkningen.

De med barn i husstanden har kjennskap til flere ressurser der de kan henvende seg for å få hjelp til et barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, enn de som ikke har barn i husstanden. Det gjelder særlig dersom barna er 12 år eller yngre.

¹³ Kategorier lavere enn 2 prosent er ikke vist

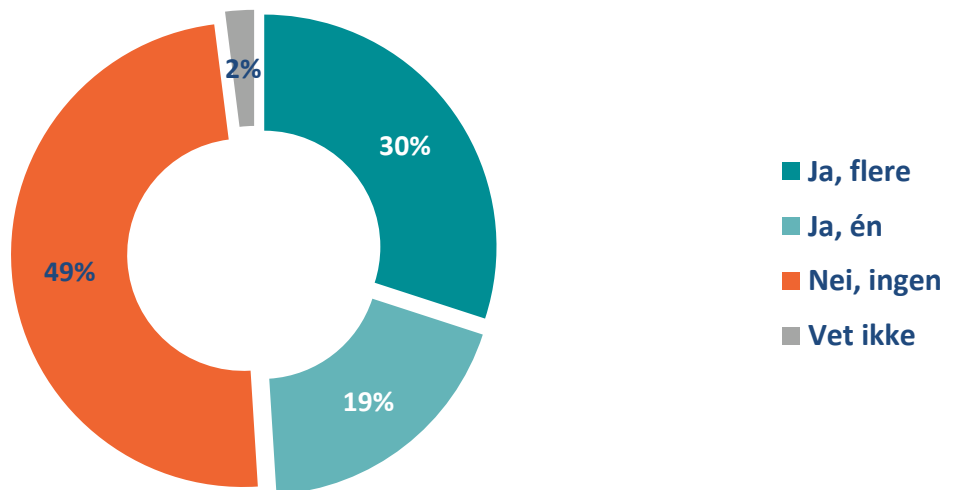
11. Kjennskap til personer som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn

49% av Norges befolkning over 18 år kjenner én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn.

Langt flere kvinner enn menn kjenner personlig én eller flere som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Det er i tillegg høyere kjennskap i aldersgruppen 30-59 år. Det er kjent at en som er utsatt for seksuelle overgrep i snitt bruker 17,5 år før de forteller noen om det¹⁴. Dermed er det ikke unaturlig at færre i den yngste aldersgruppen kjenner noen. At kjennskapen er lavere blant de 60 år og over kan derimot skyldes en utvikling i normer og holdninger, at det rett og slett ikke var noe man snakket om tidligere, og mange har derfor tiet.

Figur 13 Personlig kjennskap (N=1005)

Kjenner du personlig noen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn?

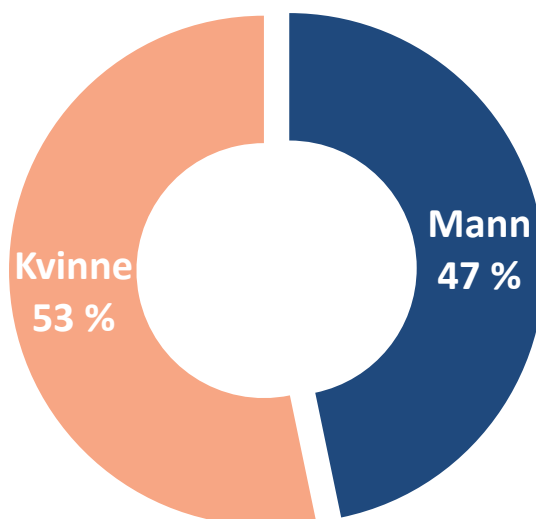

¹⁴ Redd Barna bekjemper seksuelle overgrep mot barn (Strategi for 2015, s.4)

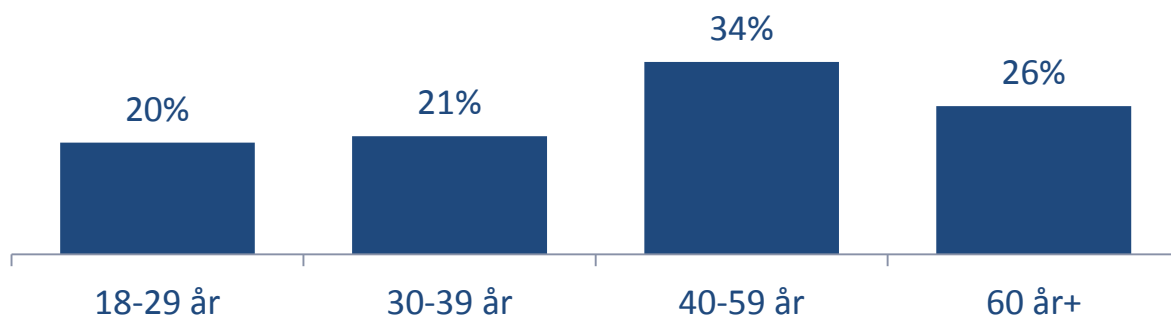

12. Beskrivelse av utvalget

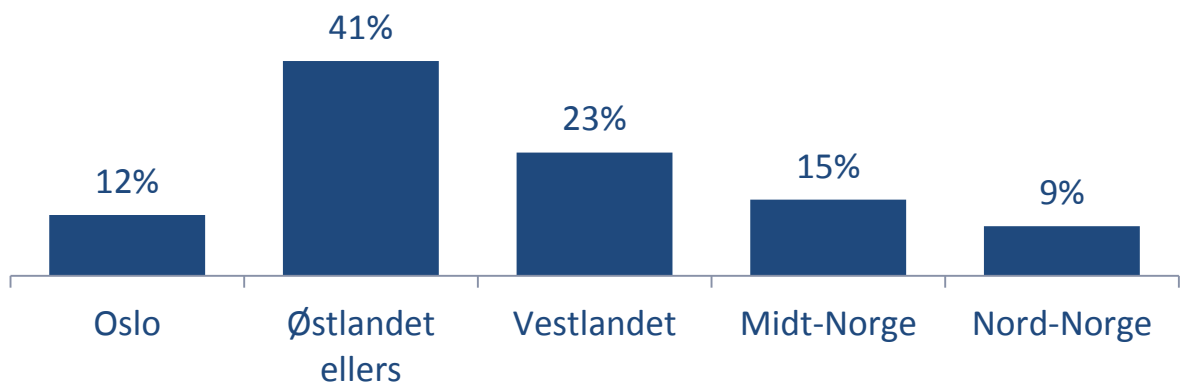
Kjønn

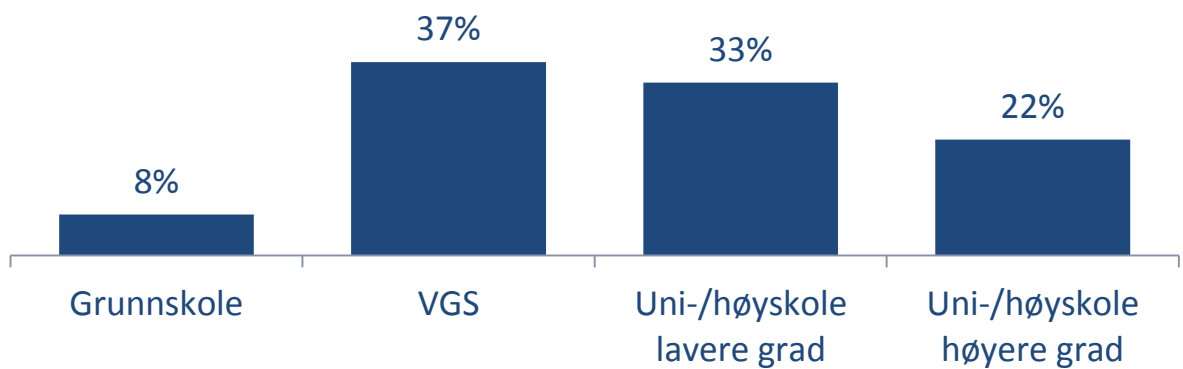
Alder

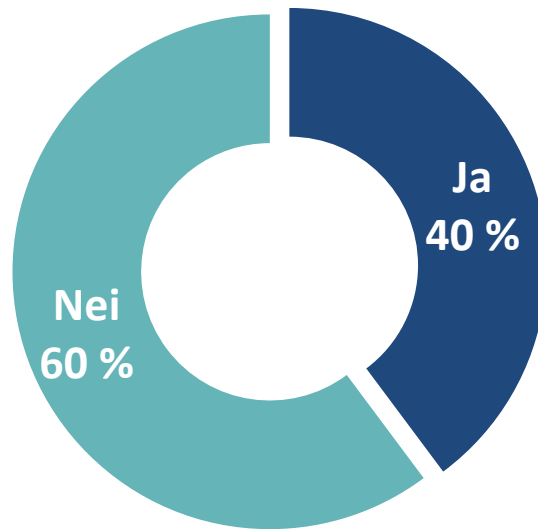
Landsdel

Utdanning

Barn i husstanden

Alderen på barn i husstanden

